Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Muistio

13.1.2023

VN/24461/2022
VN/24461/2022-MMM-13

Maa- ja metsätalousministeriö
Luonnonvaraosasto
metsäneuvos Erno Järvinen
asiantuntija Aleksi Nurmi

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Eduskunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätuhojen torjunnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 284/2022 vp)

Metsätuholain tarkoituksena on metsien hyvän terveydentilan ylläpitäminen ja metsätuhojen torjuminen. Lailla pyritään erityisesti pitämään metsien pahimpien tuhohyönteisten kannat riittävän alhaisella tasolla, mahdollistamaan laajojen metsätuhojen torjunta sekä ehkäisemään juurikäävän leviämistä hakkuun yhteydessä. Ilmaston lämpenemisen seurauksesta metsiimme kohdistuu kasvava hyönteis- ja sienituhoriski. Metsätuholain ajantasaisuuden varmistaminen on tärkeä osa metsätuhoihin liittyvää varautumista ja sopeutumista.

Metsätuholakiin ehdotettujen muutosten tavoitteena on jatkaa tukijärjestelmän voimassaoloaikaa laajojen metsätuhojen torjunnan mahdollistamiseksi jatkossa ja selkeyttää lain säännöksiä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana mahdollisimman pian vuoden 2023 alussa.

Tukijärjestelmän voimassaolon jatkaminen (10 § ja 10 a §)

Lain uudistamisen lähtökohtana ovat Euroopan unionin uudet maa- ja metsätalousalan sekä maaseutualueiden valtiontuen suuntaviivat, joita sovelletaan vuosina 2023–2027. Kansalliset tuet on tullut hyväksyttää näiden suuntaviivojen nojalla komissiossa määräajoin.

Ehdotettujen muutosten tavoitteena on jatkaa laajojen metsätuhojen torjunnasta aiheutuneiden kustannusten ja vahingoista maksettavien korvausten sekä korvauksensaajia koskevien säännösten voimassaoloaikaa siten, että nämä täyttävät uusien valtiontukisääntöjen vaatimukset. Aikaisemmin voimassa olleiden valtiontuen suuntaviivojen voimassaoloaika päättyi 31.12.2022, minkä vuoksi metsätuholakiin sisältyvä tukijärjestelmä oli notifioitava uudelleen komissiolle. Tukijärjestelmän notifiointi käynnistettiin joulukuussa 2022, ja komissio hyväksyi tukijärjestelmän jatkamisen päätöksellään 19.12.2022. Euroopan unionin uudet maa- ja metsätalousalan sekä maaseutualueiden valtiontuen suuntaviivat astuivat voimaan 1.1.2023.

Laajojen metsätuhojen torjunnasta aiheutuneiden kustannusten ja vahingoista maksettavien korvausten sekä korvauksensaajia koskevien säännösten voimassaoloaikaa ehdotetaan jatkettavaksi uusien valtiontuen suuntaviivojen voimassaoloajan mukaisesti vuoden 2027 loppuun saakka.

Laajojen metsätuhojen torjunta on tarkoituksenmukaista jatkossakin metsien hyvän terveydentilan ylläpitämiseksi, puuraaka-aineen saatavuuden turvaamiseksi sekä metsäomaisuuden suojelemiseksi.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

Juurikäävän torjuntaa koskevat muutokset (8 b § ja 19 §)

Toisena keskeisenä tavoitteena esityksessä on lisätä metsätuholakiin säännökset juurikäävän torjunnasta ylivoimaisen esteen ja erityisen poikkeuksellisen olosuhteen ilmetessä. Ylivoimaisella esteellä tarkoitettaisiin ennalta arvaamatonta poikkeuksellista tapahtumaa, joka estää velvoitteen täyttämisen. Tällainen voisi esimerkiksi olla kantokäsittelyyn tarkoitetun hyväksytyn kasvinsuojeluaineen merkittävät saatavuusongelmat. Myös velvoitteen tosiasiallisen täyttämisen estävä viranomaisen toimi, kuten takavarikko, luetaan ylivoimaiseksi esteeksi.

Erityisen poikkeuksellinen olosuhde käsittäisi vain sellaisia tilanteita, jotka poikkeavat merkittävästi normaaliolosuhteista. Erityisen poikkeuksellisella olosuhteella voitaisiin tarkoittaa tilannetta, josta ilman poikkeusmenettelyä aiheutuisi merkittäviä ja pitkäaikaisia negatiivisia seurauksia metsätaloudelle. Tällainen negatiivinen seuraus voisi tarkoittaa esimerkiksi todennäköistä riskiä hakkuiden keskeytymiselle, jos torjuntamenettely jostain ennalta arvaamattomasta syystä estyisi. Taloudellisen esteen ei katsota olevan riittävä peruste torjuntavelvollisuudesta luopumiselle.

Samalla ehdotetaan laajennettavaksi ammattimaisen toiminnanharjoittajan ilmoitusvelvollisuutta. Erityisen esteen tai poikkeuksellisen olosuhteen ilmetessä, olisi ammattimaisen toiminnanharjoittajan ilmoitettava ilman aiheetonta viivytystä Suomen metsäkeskukselle tilanteista ja olosuhteista, joiden vuoksi velvollisuuksien noudattaminen on estynyt.

Tarve uusille säännöksille ilmeni kevättalvella 2022, jolloin kantokäsittelyaineiden saatavuus muuttui äkillisesti epävarmaksi Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan seurauksena. Torjunta-aineiden saatavuuden heikennyttyä, juurikäävän torjuntavelvoitetta lievennettiin väliaikaisesti valtioneuvoston asetuksella. Lainsäädännön selkeyden kannalta ei ollut tarkoituksenmukaista, että sääntelyä jouduttiin muuttamaan nopeasti poikkeuksellisissa olosuhteissa vuoden 2022 kantokäsittelykaudella.

Juurikäävän torjuntaan liittyvien muutosehdotusten tarkoituksena on mukauttaa lainsäädäntö paremmin mahdollisiin poikkeustilanteisiin, jotta nopeilta lainsäädännön muutostarpeilta vältyttäisiin jatkossa. Normaaliolosuhteissa juurikäävän torjuntaan liittyvät velvoitteet säilyvät ennallaan, jotta juurikääpää torjutaan jatkossakin riskialueilla ja -ajankohtina metsien hyvän terveydentilan ylläpitämiseksi.

Metsätuholain muu tekninen tarkistaminen (1 §, 12 §, 24 § ja 26 §)

Metsätuholain muutosesityksen yhteydessä tarkistetaan lain toimeenpanoon liittyvien virastojen nimet ja laissa viitattu muu lainsäädäntö siltä osin, kun ne ovat metsätuhojen torjunnasta annetun lain voimaantulon ja lakiin tehtyjen muutosten jälkeen muuttuneet. Näiden lisäksi tarkistetaan laissa viitattu terminologia.

Liitteet	Liite 1. Esityskalvot
Jakelu	Maa- ja metsätalousvaliokunta
Tiedoksi	MMM LVO Metsä- ja bioenergiayksikkö, Erno Järvinen